

Index vnímání korupce (CPI) 2014

Otázky a odpovědi

Co je index vnímání korupce (CPI)?

Index vnímání korupce (Corruption Perception Index; CPI) seřazuje země podle stupně vnímání existence korupce mezi úředníky veřejné správy a politiky. Jde o složený index, vycházející z výsledků průzkumů, které se vztahují ke korupci, odrážejí názory odborníků (ekonomů, analytiků mezinárodních institucí apod.) a představitelů podnikatelské sféry a zajišťují je různé nezávislé a renomované instituce. Index CPI je celosvětově nejpoužívanějším indikátorem míry korupce.

Proč je index CPI založen pouze na vnímání korupce?

Korupce obecně zahrnuje nelegální jednání, které se jeho účastníci snaží utajovat a na světlo obvykle vyjde pouze prostřednictvím skandálů, vyšetřování nebo trestních stíhání. Hodnotit absolutní míru korupce v různých zemích na základě tvrdých empirických údajů je v podstatě nemožné. Pokusy o taková hodnocení, například na základě srovnávání výše zaplacených úplatků, počtu trestních stíhání nebo soudních řízení týkajících se korupčních kauz, nelze brát jako jednoznačné ukazatele míry korupce. V případě trestních stíhání a soudních řízení například tyto srovnávací údaje neodrážejí skutečnou míru korupce, spíše vyzdvihují kvalitu žalobců, soudů a případně také médií při odhalování a vyšetřování korupce. Zachycení vnímání korupce – tj. názorů lidí, kteří jsou schopni na základě svého postavení zhodnotit míru korupce ve veřejném sektoru v příslušné zemi, tak představuje nejspolehlivější metodu umožňující srovnání relativní míry korupce v různých zemích.

Které země jsou zařazeny do žebříčku CPI 2014 a proč?

Pro zařazení země do indexu CPI je třeba, aby pro ni byly k dispozici nejméně tři spolehlivé zdroje údajů. Zařazení země do žebříčku tedy nepoukazuje na existenci či neexistenci korupce v dané zemi, závisí výhradně na dostupnosti potřebných údajů. V letošním roce index CPI zahrnuje 175 zemí. K 177 zemím hodnoceným v roce 2013 nově přibyla Samoa, není naopak hodnocen Brunej, Svatá Lucie a Rovnická Guinea.

Jaké zdroje údajů se používají při sestavování žebříčku CPI?

Index CPI 2014 vychází ze zdrojových průzkumů nezávislých institucí, které se specializují na analýzy efektivnosti fungování veřejné správy a hodnocení podnikatelského prostředí. Zdroje informací, které byly použity při sestavení indexu CPI 2014, vycházejí z údajů shromážděných během posledních 24 měsíců. CPI zahrnuje pouze průzkumy, které sestavují hodnocení (žebříčky) zemí a které měří vnímání korupce ve veřejném sektoru. Transparency International (TI) u každého zdrojového průzkumu pečlivě prověřuje používanou metodologii, která musí odpovídat kvalitativním standardům TI. Úplný seznam zdrojů použitých pro sestavení indexu CPI 2014 a podrobnější informace o jednotlivých průzkumech (typ respondentů, pokládané otázky atd.) najdete v dokumentu Source Description na www.transparency.cz nebo www.transparency.org.

Jaký je rozdíl mezi pořadím země a jejím bodovým hodnocením?

Bodové hodnocení země (na stupnici 0 až 100) vyjadřuje vnímanou míru korupce ve veřejném sektoru v dané zemi, přičemž hodnota 0 znamená, že země je vnímaná jako vysoce zkorumpovaná, zatímco hodnota 100 označuje zemi s téměř neexistující vnímanou mírou korupce. Pořadí vyjadřuje relativní postavení země ve vztahu k jiným zemím a územím zahrnutým do indexu. Je třeba mít na paměti, že pořadí země se může změnit čistě proto, že se změní celkový počet zemí zahrnutých do žebříčku.

Je správný závěr, že země s nejnižším hodnocením je nezkorumpovanější zemí světa?

Ne. Index CPI je zaměřen na vnímání míry korupce ve veřejném sektoru, tj. míry administrativní a politické korupce. Nejde o hodnocení zkorumpovanosti národa nebo společnosti jako takové, ani o hodnocení politiky dané země nebo fungování jejího soukromého sektoru. Veřejnost v zemích, které dosahují nejhoršího hodnocení na žebříčku CPI, může problém korupce vnímat a odsuzovat stejně silně jako veřejnost v zemích s výrazně lepšími výsledky.

Navíc platí, že země/území s nejnižším hodnocením je země s nejvyšší vnímanou mírou korupce ve veřejném sektoru *v rámci zemí zahrnutých do aktuálního indexu*. Index CPI neposkytuje žádné informace o zemích či územích, které v žebříčku zahrnuté nejsou.

Lze srovnávat hodnocení zemí v indexu CPI 2014 s jejich hodnocením v loňském roce?

Ano. V loňském roce došlo k úpravě metodologie používané při sestavování indexu a začali jsme používat hodnotící stupnici 0-100. Díky změnám v metodologii je od roku 2012 možné výsledky jednotlivých zemí srovnávat a sledovat vývoj jejich hodnocení v čase. Více informací k úpravě metodologie, která byla poprvé použita při sestavení indexu CPI 2012, najdete v dokumentu CPI 2012 – Otázky a odpovědi na <http://www.transparency.cz/hodnoceni-ceske-republiky-indexu-vnimani-korupce-cpi-2012-od/> ; podrobnější vysvětlení je k dispozici na www.transparency.org, např. v souboru [Corruption Perceptions Index – An updated Methodology for 2012](#).

Vzhledem k loňské změně metodologie nelze sledovat vývoj v čase a srovnávat hodnocení z dřívějších let.

Které země se v tomto roce zlepšily a zhoršily, ve srovnání s jejich hodnocením v loňském žebříčku CPI?

Největšího zlepšení hodnocení oproti loňskému roku dosáhly Afganistan, Pobřeží slonoviny, Egypt, Jordánsko, Mali, Svatý Vincenc a Grenadiny, Svazijsko. Naopak největší zhoršení vykázaly Angola, Čína, Malawi, Ruanda a Turecko.

Podává index CPI celkový obrázek o korupci v hodnocených zemích?

Ne. Index CPI má jen omezený záběr, zachycuje vnímání míry korupce ve veřejném sektoru, a to z pohledu odborníků a lidí z podnikatelské sféry. Ve snaze o doplnění tohoto pohledu a zachycení jiných aspektů korupce TI zpracovává řadu dalších kvalitativních i kvantitativních průzkumů a analýz, a to jak na úrovni mezinárodního sekretariátu TI, tak na úrovni jednotlivých poboček, které působí ve více než 90 zemích světa.

Kromě indexu CPI nabízí Transparency International mj. následující průzkumy a studie:

- **Globální barometr korupce (Global Corruption Barometer; GCB):** pravidelný reprezentativní průzkum, který mapuje názory a zkušenosti respondentů s problematikou korupce. Poslední průzkum GCB (z roku 2013) zahrnoval více než 114 000 domácností ze 107 zemí. Jeho výsledky najdete na:
<http://www.transparency.cz/global-corruption-barometer-2013/>
- **Index plátců úplatků (Bribe Payers Index; BPI):** Index BPI sleduje nabídkovou stranu korupce. Řadí přední exportní země podle náchylnosti firem, které v nich sídlí, k uplácení při zahraničních obchodních transakcích. Index vychází z průzkumu mezi místními podnikateli, kteří hodnotí praktiky zahraničních firem působících v jejich zemi. Výsledky posledního indexu BPI najdete na:
<http://www.transparency.org/bpi2011/press>
- **Sborníky Global Corruption Report (GCR):** tematické sborníky shrnující výsledky průzkumů, expertní analýzy a případové studie k problematice korupce ve specifických sektorech nebo oblastech. Sborníky, které v posledních letech zkoumaly např. korupci v soudnictví nebo v oblasti vzdělávání, si můžete stáhnout na:
<http://www.transparency.org//gcr>
- **Studie národní integrity (National Integrity System assessments; NIS):** série studií zpracovávaných v jednotlivých zemích nabízí podrobné kvalitativní zhodnocení silných a slabých stránek institucí, které by měly hrát zásadní roli při zajišťování dobré veřejné správy a působit proti korupci. Více informací k projektu najdete na:
<http://www.transparency.org/whatwedo/nis>. Zpráva za Českou republiku byla zpracována v roce 2011 a můžete si ji stáhnout na:
<http://www.transparency.cz/studie-narodni-integrity/>
- **Transparency In Corporate Reporting (TRAC):** studie sledující uplatňování protikorupčních opatření (a transparentnost hlášených výsledků) v největších světových nadnárodních korporacích. Více informací viz
<http://www.transparency.cz/transparency-in-corporate-reporting/>